

Ἐπιστημονικαὶ Ἀνακοινώσεις

Ἡ ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ

Τὴν 15ην παρελθόντος Μαΐου ἐγένετο εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἡ δεξίωσις τοῦ νέου μέλους αὐτῆς, τῆς τάξεως τῶν Πολιτικῶν καὶ Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κυριάκου Βαρβαρέσου.

Μετὰ τὸν συνήθη χαιρετισμὸν τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας, προσεφώνησε τὸν διαπρεπῆ καθηγητὴν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καθηγητὴς τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου κ. Κ. Τριανταφυλλόπουλος, ἀναλύσας τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἐξάρας τὴν προσωπικότητά του. Εἰς ὀλίγας ἀλλ' ἀδράς γραμμὰς ὁ κ. Τριανταφυλλόπουλος καθώρισε τὴν πολύμορφον δρᾶσιν τοῦ κ. Βαρβαρέσου, τόσον εἰς τὴν θεωρίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν πράξιν, καὶ ἐτόνισε τὴν μεγάλην αὐτοῦ συμβολὴν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐν Ἑλλάδι ἔρευναν καὶ τὰς πολυτίμους αὐτοῦ πρὸς τὸν τόπον ὑπηρεσίας διὰ τῆς πολυετοῦς ἐργασίας του εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐφηρμοσμένης οἰκονομίας.

Μετὰ τὸν κ. Τριανταφυλλόπουλον, ἔλαθε τὸν λόγον ὁ νέος Ἀκαδημαϊκός, ὅστις ἐν ἀρχῇ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ προκατόχου του Ἀνδρέα Ἀνδρεάδη, σκιαγραφήσας τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ καὶ ἀναλύσας τὴν πολυσχιδῆ ἐπιστημονικὴν του δρᾶσιν. Ἰδίᾳ ἐξῆρε τὸ μέγαλο ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἀνδρεάδη, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφώτισε οὗτος τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τῆς ἐποχῆς του καὶ κατέστησε γνωστὸν καὶ ἔνδοξον, ὅσον ὀλίγοι Ἕλληνες, τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἀνὰ τὸ διεθνὲς ἐπιστημονικὸν Κοινόν.

Ἀκολουθῶν ὁ κ. Βαρβαρέσος προέβη διὰ μακρῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κυρίου αὐτοῦ θέματος περὶ τοῦ προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως. Ἐν ἀρχῇ ἔδωκε συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας, καὶ καθώρισε τὸ κεντρικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζει αὕτη, τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθῆς κατανομῆς τῶν παραγωγικῶν μέσων. Διέγραψεν ἐν συνεχείᾳ τὸ σύστημα τῆς αὐτονόμου ἰσορροπήσεως τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων, τὸ ὁποῖον ἢ φιλελευθέρα οἰκονομικὴ σχολὴ προέτεινε πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου καὶ τὸ ὁποῖον σύστημα ἔτυχε γενικῆς σχεδὸν ἐφαρμογῆς μέχρι τοῦδε.

Προκειμένου νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν τοῦ συστήματος τούτου ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν διαμορφουμένων νεωτέρων οἰκονομικῶν συνθηκῶν, προέβη εἰς κριτικὴν ἐπισκόπησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως θεωρητικῆς κατασκευῆς καὶ πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, ὡς καὶ εἰς παράλληλον ἐπισκόπησιν τοῦ ἀντίποδος τούτου κοινωνιστικοῦ ἢ κομμουνιστικοῦ συστήματος.

Διὰ τῆς ἐπισκοπήσεως ταύτης κατέδειξε τὰς ἀσθενεῖς πλευρὰς τῶν δύο συστημάτων, συνεπιεία τῶν ὁποίων ἀνακύπτει ἡ ἀνάγκη ἐγκαταλεί-

ψεως αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον μορφήν των καὶ ἀναζητήσεως μιᾶς νέας μορφῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, ἀπηλλαγμένης τῶν ἀκροτήτων καὶ τῶν κινδύνων τοῦ κοινωνισμοῦ καὶ τοῦ ἀκράτου ἀτομισμού. Μὲ περιεκτικότητα καὶ σαφήνειαν καθώρισε περαιτέρω τὰς γενικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διέπουν τὸ νέον τοῦτο οἰκονομικὸν σύστημα καὶ προσδιώρισε τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ λειτουργία αὐτοῦ.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου ἐδόθη, ὀργανωθείσα ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Πτυχιούχων τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, διάλεξις ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Ι. Παρασκευοπούλου, μὲ θέμα: «Τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας πίστεως καὶ ἡ θεωρία τοῦ Fr. von Hayek». Μετὰ σύντομον ἀνάπτυξιν τῆς ἐννοίας καὶ τῶν κατηγοριῶν τῆς πίστεως ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνικῇ οἰκονομίᾳ, ὁ κ. Π. εἰσηλθεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ διὰ τὴν θεωρίαν, ὡς ἐτόνισε, τῆς πίστεως μεγίστης σπουδαιότητος προβλήματος τῆς προελεύσεως τῶν μέσων τῶν πιστοχορηγήσεων τῶν Τραπεζῶν, τοῦ προβλήματος δηλαδὴ τῶν πηγῶν τῶν πιστωτικῶν μέσων ἢ τῶν «πιστωτικῶν πηγῶν». Τὰς πηγὰς ταύτας προελεύσεως τῶν πιστωτικῶν μέσων διέκρινεν εἰς τὰς ἐξῆς τρεῖς :

α') Εἰς τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἐκπροσωπεῖ τὸ μετοχικὸν καὶ τὸ σχηματιζόμενον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῶν τραπεζῶν.

β') Εἰς τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν αἱ Τράπεζαι συγκεντρώνουν διὰ τῆς ἀποδοχῆς καταθέσεων καὶ

γ') Εἰς τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν δημιουργοῦν αὐταὶ αἱ ἴδιαι αἱ Τράπεζαι αὐτοτελῶς.

Διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τῶν τριῶν τούτων πηγῶν καθώρισεν ὁ κ. Π. τὴν σπουδαιότητα ἐκάστης τούτων. Δι' ἀριθμῶν, ἀναφερομένων εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῶν Τραπεζῶν, ἐκδοτικῶν καὶ πιστωτικῶν ὅλων τῶν κυριωτέρων χωρῶν καὶ εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν πιστώσεων αὐτῶν, ἀπέδειξεν ὁ κ. Π. ὅτι τὰ ἴδια κεφάλαια τῶν Τραπεζῶν ἐν τῇ ἐξειλιγμένη πιστωτικῇ οἰκονομίᾳ ἐξυπηρετοῦν κατὰ πρῶτον λόγον ἄλλους ἢ πιστοδοτικοὺς σκοπούς, οἱοὶ εἶναι: Ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἐμπέδωσις τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ ἔναντι τῶν Τραπεζῶν, ἡ κάλυψις ἐνδεχομένων ζημιῶν αὐτῶν, ἡ ἐνίσχυσις τῆς ρευστότητος αὐτῶν καὶ ἡ ἐνέργεια μακροπροθέσμων τοποθετήσεων. Ἡ σημασία των συνεπῶς ὡς «πιστωτικῆς πηγῆς» εἶναι λίαν περιωρισμένη.

Κατὰ ταῦτα, αἱ κύριαί πηγαὶ προελεύσεως τῶν μέσων παροχῆς πιστώσεων ἐκ μέρους τῶν Τραπεζῶν εἶναι αἱ ἕτεραι δύο, τ. ἔ. : α') Ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις, τὴν ὁποίαν αἱ Τράπεζαι συγκεντρώνουν διὰ τῶν

παρ' αὐταῖς ἐνεργουμένων καταθέσεων καὶ θ') Ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις, τὴν ὁποῖαν δημιουργοῦν αὐταὶ αὐταὶ αἱ Τράπεζαι αὐτοτελῶς.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰς πιστώσεις, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς πρώτης τῶν δύο τούτων πηγῶν, ἐκ τῆς ἀγοραστικῆς δηλαδὴ δυνάμεως, τὴν ὁποῖαν αἱ Τράπεζαι συγκεντρώνουν διὰ τῶν παρ' αὐταῖς ἐνεργουμένων καταθέσεων, αὐταὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν καταθέσεων τούτων, αἱ ὁποῖαι καταθέσεις ἀντιπροσωπεύουν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ ἀγοραστικὴν δύναμιν, ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης κοινωνικῆς ἀποταμιεύσεως. Ἡ βάσις αὐτῶν εἶναι φανερά, εἶναι συγκεκριμένη καὶ δὲν ἀμφισβητεῖται οὔτε ἐν τῇ θεωρίᾳ οὔτε ἐν τῇ πράξει.

Ἀμφιβολία ἐγείρονται ἀντιθέτως ὡς πρὸς τὰς πιστώσεις αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς τρίτης πηγῆς, δηλαδὴ ἐκ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τὴν ὁποῖαν δημιουργοῦν αἱ ἴδιαι αἱ Τράπεζαι αὐτοτελῶς, τὰς πιστώσεις δηλαδὴ τὰς ὁποῖας ἐν διακρίσει πρὸς τὰς ἐκ καταθέσεων προερχομένας τοιαύτας ἀπεκάλεσεν ὁ κ. Π. δημιουργουμένας ἢ προσθέτους πιστώσεις.

Τὸ ἐρώτημα στρέφεται πρῶτον περὶ τὸ πρόβλημα ἂν αἱ πιστωτικαὶ Τράπεζαι — περὶ τῶν ἐκδοτικῶν δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία — ἔχουν πράγματι τὴν δυνατότητα πρὸς αὐτοτελεῖ δημιουργίαν ἀγοραστικῆς δυνάμεως, καὶ μάλιστα ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς τῆς ἐκδοτικῆς τραπέζης καὶ τοῦ κατευθύνοντος τὴν Τράπεζαν ταύτην Κράτους. Μετ' ἀνάπτυξιν τῶν ἐπὶ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἐπικρατουσῶν διαφωνιῶν μεταξὺ τῶν θεωρητικῶν ἀφ' ἑνός, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν δυνατότητα αὐτὴν τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν πρὸς δημιουργίαν νέων ἢ προσθέτων μέσων πληρωμῆς ὡς γενικῶς παραδεδειγμένην ἐπιστημονικὴν ἀντίληψιν, καὶ τῶν πρακτικῶν τραπεζιτῶν ἀφ' ἑτέρου, οἱ ὁποῖοι ἀποκλείουν ἀπολύτως τὴν δυνατότητα εἰς τὰς πιστωτικὰς τραπέζας πρὸς δημιουργίαν προσθέτου ἀγοραστικῆς δυνάμεως, ὁ κ. Π. ἀπέδειξεν ἐπὶ τῇ βάσει ἀναλυτικῆς ἐξετάσεως τῆς ὅλης τεχνικῆς διαδικασίας, τῆς ὅλης τεχνικῆς λειτουργίας τοῦ πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ ὅτι :

Πρῶτον: Ἡ αὐτοτελεῖς δημιουργία ἀγοραστικῆς δυνάμεως εἶναι δυνατὴ ὑπὸ τὰς δύο προϋποθέσεις, ὅτι αἱ διὰ γύρου πληρωμαὶ ὑποκαθίστουν εἰς εὐρείαν κλίμακα τὰ μεταλλικὰ νομίσματα καὶ τραπεζογραμμάτια καὶ ὅτι αἱ πιστωτικαὶ τράπεζαι χορηγοῦν ἐκάστη κατ' ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν κύκλον τῆς πελατείας αὐτῆς ἕκτασιν προσθέτους πιστώσεις.

Δεύτερον: Ὅτι ἡ χορήγησις προσθέτων πιστώσεων ἐκ μέρους ὅλων τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν, κατὰ μέτρον ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν κύκλον τῆς πελατείας αὐτῶν, συντελεῖται ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένης συμφωνίας διακανονιζούσης τὰς λεπτομερείας τῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν συνεργασίας τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν. Ἡ συμφωνία ἐν τούτοις αὕτη δὲν ἀποτελεῖ ὄρον ἄνευ τοῦ ὁποῖου ἀποκλείεται ἡ δυνατότης δημιουργίας ἀγοραστικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ μόνον προϋπόθεσιν διευκολύνουσαν τὴν ἀπρόσκοπτον ἐφαρμογὴν τοῦ συμβαδίσματος τῶν τραπεζῶν καὶ ἐξαλείφουσιν τὰς τυχόν ἀνωμαλίας ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς αὐτοτελοῦς δημιουργίας ἀγοραστικῆς δυνάμεως ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν.

Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ὁμῶς καθ' ἣν αἱ ἀνωτέρω προϋποθέσεις εἶναι δεδομένα, αἱ πρόσθετοι πιστώσεις τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἐπαυξάνουν τὸ ποσὸν τοῦ εἰς τὰς πιστωτικὰς τραπεζὰς ἀναγκαιοῦντος πετρητοῦ νομίσματος. Ἡ κάλυψις δὲ τοῦ ἐπὶ πλεόν ποσοῦ μετρητοῦ νομίσματος, τοῦ ὁποίου αἱ πιστωτικαὶ τράπεζαι λαμβάνουν οὕτως ἀνάγκην δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον διὰ μέσου τῆς ἐκδοτικῆς τραπεζῆς. Διὰ τὸν λόγον δὲ ἀκριβῶς τοῦτον εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομίαν ὑφίσταται κατ' ἀρχὴν μία ὠρισμένη ἐξάρτησις τῶν πιστοχορηγήσεων τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἐκ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς. Ὁ βαθμὸς τῆς ἐξαρτήσεως ταύτης τῶν πιστοχορηγήσεων τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἐκ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς ποικίλλει ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε εἰδικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν διαφορῶν ἐποχῶν. Οὕτως εἰς ἐξαιρετικὰς περιόδους μεγάλης ρευστότητος τῆς χρηματαγορᾶς, ὁ βαθμὸς ἐξαρτήσεως τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἐκ τῆς προεξοφλητικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον ἀσθενής, ἂν μὴ καὶ ἐνίοτε οὐσιαστικῶς ἀνύπαρκτος. Ἀντιθέτως εἰς περιόδους, καθ' ἃς ἡ χρηματαγορὰ παρουσιάζει τὴν συνήθη, τὴν κανονικὴν ρευστότητα ἢ εἰς περιόδους χρηματικῆς στενότητος, ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν περιέρχεται εἰς ἀπόλυτον ἐξάρτησιν ἐκ τῆς ἀναπροεξοφλητικῆς πολιτικῆς τῆς ἐκδοτικῆς τραπεζῆς, ἢ ὁποῖα δι' ὑψώσεως τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου ἢ διὰ περιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀναπροεξοφλήσεων τοῦ χαρτοφυλακίου γραμματίων τῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἀποβαίνει κυρίαρχος καὶ ρυθμιστὴς τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς, τῆς ἐκτάσεως τούτεστι καὶ τοῦ τόκου τῶν πιστώσεων ἐν τῇ Ἐθνικῇ Οἰκονομίᾳ. Ἐξετάζων ἀκολουθῶς ὁ κ. Π. τὸ πρόβλημα τῆς σκοπιμότητος τῆς χορηγήσεως προσθέτων πιστώσεων διέκρινε τὰς πολυαρίθμους ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου ἀνάπτυχθείσας θεωρίας εἰς δύο κυρίας κατευθύνσεις: Τὴν κατευθύνσιν τῆς δημιουργικῆς ἐπιδράσεως τῶν προσθέτων πιστώσεων καὶ τὴν κατευθύνσιν τῆς ἀρνητικῆς ἐπιδράσεως τῶν προσθέτων πιστώσεων. Τὴν πρώτην τῶν κατευθύνσεων αὐτῶν τῆς ὁποίας νεώτεροι ἐκπρόσωποι εἶναι ὁ Schumpeter καὶ ὁ Hahn ἐχαρακτήρισεν ὡς ὑπεράγαν αἰσιόδοξον καὶ ἀπροσάρμοστον πρὸς τὴν πραγματικότητα. Τὴν δευτέραν τῶν κατευθύνσεων αὐτῶν, τῆς ὁποίας νεώτατος ἐκπρόσωπος εἶναι ὁ Hayek καὶ τῆς ὁποίας ἀνέπτυξε τὸ κύριον περιεχόμενον, ἐχαρακτήρισεν ὡς κατὰ βᾶσιν ἐσφαλμένην. Διότι ἡ ἀντίληψις τοῦ Hayek περὶ προκαλουμένης μετατοπίσεως τῶν μέσων παραγωγῆς ἐκ τῆς σφαίρας τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς εἰς τὴν σφαῖραν τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν καταναλώσεως εἶναι ἀστήρικτος ὅπως εἶναι ἀστήρικτος καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Hayek ὅτι ὅλαι αἱ πραγματοποιούμεναι νέαι τοποθετήσεις δὲν προλαμβάνουν νὰ ἀποπερατωθοῦν, δὲν τερματίζονται δηλαδὴ ἐγκαίρως· ἐφ' ὅσον αἱ τράπεζαι χορηγοῦν πιστώσεις ἢ μετατόπισις αὐτὴ δὲν εἶναι πιθανή, διότι οἱ τοποθετοῦντες ἐπιχειρηματῆαι εἶναι πάντοτε οἰκονομικῶς ἰσχυρότεροι. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ τράπεζαι θὰ ἀνέστελλον τὴν χορήγησιν προσθέτων πιστώσεων ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Hayek δὲν εὐσταθεῖ, διότι αἱ νέαι πιστώσεις δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐχρησιμοποι-

οὔντο πρὸς διάνοιξιν νέων καὶ ὄχι πρὸς συνέχισιν τῶν ἤδη ἀρξαμένων διαδικασιῶν παραγωγῆς καὶ κυρίως διότι αἱ τράπεζαι ὅταν προβαίνουν εἰς περιορισμὸν τῶν πιστώσεων δὲν προβαίνουν καθ' ὃν ἀπότομον καὶ καθ' ὃν ἀλόγιστον τρόπον νομίζει ὁ Hayek. Ἀντὶ τῆς γενικῆς ὑψώσεως τοῦ δανειακοῦ τόκου αἱ τράπεζαι ἀναστέλλουν τὰς πιστώσεις πρὸς διάνοιξιν νέων διαδικασιῶν παραγωγῆς, ἔστω καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τοῦ προσφερομένου ὑψηλοτάτου τόκου καὶ περιορίζονται εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐν μέσῃ ὁδῷ εὐρισκομένων διαδικασιῶν παραγωγῆς, διευκολύνουσαι οὕτω τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῶν. Ὁ Hayek μὴ παραδεχόμενος τὸν ἔγκαιρον ἑρματισμὸν τῶν διαδικασιῶν παραγωγῆς, τὴν ἔγκαιρον δηλαδὴ αὔξησιν τῶν ἀγαθῶν καταναλώσεως ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα, διότι εἶναι πλέον ἐμπειρικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ παραγωγή ἀγαθοῦ φθάνει κατὰ κανόνα τὴν μεγίστην ἔκτασιν αὐτῆς πρὶν ἢ ἡ ἀνιούσα φάσις τῆς οἰκονομικῆς κυμάνσεως λάβῃ τὴν κατιούσαν στροφὴν, δηλ. προτοῦ νὰ ἐκτραγῇ ἡ κρίσις. Εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐτόνισεν ὁ κ. Π., καθ' ἃς ὠρισμένοι ἦ καὶ πολλοὶ τῶν ἀρξαμένων διαδικασιῶν παραγωγῆς ἐγκαταλείπονται ἡμιτελεῖς λόγῳ ἀφαιρέσεως τῶν πρὸς συνέχισιν καὶ ἀποπεράτωσιν αὐτῶν ἀπαιτουμένων χρηματικῶν κεφαλαίων, πρόκειται περὶ κακῆς τραπεζικῆς πολιτικῆς καὶ ὄχι περὶ κακῆς ἐπιδράσεως τῶν δημιουργουμένων ἢ προσθέτων πιστώσεων. Ἐφ' ὅσον ὁμως αἱ ἀρξάμεναι διαδικασίαι παραγωγῆς περατωθοῦν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξερχόμενα ἀγαθὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς κατανάλωσιν, συμβαίνει τὸ ἐντελῶς ἀντίθετον ἀπὸ ὅτι ὁ Hayek ὑποστηρίζει. Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν, ὑπεστήριξε περαιτέρω ὁ κ. Π., ὅτι οὐδεμία τῶν ἀρξαμένων διαδικασιῶν παραγωγῆς ἐπερατώθη, ἢ πιθανότης ὅτι ἡ ἱκανοποίησις τῶν καταναλωτῶν μὲ ἀγαθὰ καταναλώσεως διὰ τῆς μετατοπίσεως τῶν μέσων παραγωγῆς ἐκ τῆς σφαίρας τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς θὰ ἐπιτευχθῇ ταχύτερον ἀπὸ τὴν ἱκανοποίησιν ἣτις θὰ καταστῇ δυνατὴ διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἡμιτελῶν τούτων διαδικασιῶν, πρέπει σχεδὸν νὰ ἀποκλεισθῇ. Ἐκ τῆς διεξοδικῆς κριτικῆς τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ὁ κ. Π. προέκυψεν ἡ ἰδίᾳ αὐτοῦ θέσις ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς δημιουργίας πίστεως. Κατ' αὐτὸν ἡ δημιουργικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας ἐπίδρασις καὶ συνεπῶς ἡ σκοπιμότης ἢ μὴ τῆς δημιουργίας τοιούτων πιστώσεων ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν. Αἱ πιστώσεις αὗται εἶναι δημιουργικαί, ἐπιδρῶν δηλαδὴ αὐξητικῶς ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος ἐφ' ὅσον ἡ ἔκτασις αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὴν ἔκτασιν τῶν ἀναλώτων παραγωγικῶν δυνάμεων δεδομένης τινος οἰκονομίας, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ αὗται χορηγοῦνται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὑπάρχοντος φυσικοῦ πιστωτικοῦ ἀποθέματος δεδομένης τινος χώρας.

Ἀντιθέτως αἱ πιστώσεις αὗται εἶναι ἀρνητικαί, ἢ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐκδηλοῦται διὰ μόνου τοῦ νομισματικοῦ — πιστωτικοῦ πληθωρισμοῦ, μὲ ὅλας τὰς δυσμενεῖς αὐτοῦ συνεπειάς ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας, ἐφ' ὅσον ἡ ἔκτασις αὐτῶν ὑπερβαίνει τὰ διὰ τοῦ φυσικοῦ πιστωτικοῦ ἀποθέματος δεδομένα ὅρια.

Μετὰ ταῦτα ἐπηκολούθησε συζήτησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος πλείστοι τῶν παρευρισκομένων. Παρατηρήθη ἰδίᾳ ὅτι τὸ

κυρίως τρωτὸν σημεῖον τῆς θεωρίας τοῦ Hayek εἶναι πρὸ πάντων, ἡ πρότασις αὐτοῦ, περὶ παγίας προσότητος κυκλοφοριακῶν μέσων, ἥτις ἐνῶ πρακτικῶς προσκρούει εἰς ἀνυπερβλήτους σχεδὸν δυσχερείας, δὲν πρόκειται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐπιδιωκομένην σταθερότητα τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως. Τὴν ἀποψιν ταύτην ὑπεστήριξαν κατὰ τὴν συζήτησιν οἱ κ. κ. Ζολώτας, Κατηφόρης, Μεσοσηνέζης καὶ Πίντος. Ὁ κ. Πετρίτσης τάσσεται πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ὁμιλητοῦ ἀναπτυχθεῖσαν μέσῃν λύσιν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς δημιουργικῆς ἐπιδράσεως τῶν πιστώσεων. Ὁ κ. Κολόμβος, ὑποστηρίζει τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν πιστώσεων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αἰτία τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων, φρονεῖ δὲ γενικώτερον ὅτι ὁ ἐκάστοτε σχηματισμὸς τοῦ κεφαλαίου, εἶναι ἐν πολλοῖς ἀποτέλεσμα διὰ τὰς βιομηχανικὰς τοῦλάχιστον χώρας τῆς ὑπάρξεως καταλλήλου πιστώτικῆς ὀργανώσεως. Ὁ κ. Δεληθάνης προβαίνει εἰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ὁμιλητοῦ ἀναπτυχθείσης σχέσεως κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν προϋποθέσεων ὑφ' ἃς ἐμφανίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἐνισχύσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν πιστοχορηγουμένων ἐπιχειρήσεων. Ὡσαύτως ὁ κ. Παπαχαραλάμπους προβαίνει εἰς ὠρισμένας διευκρινήσεις ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς θεωρίας τοῦ Hayek.